Redacţiunea Administraţiunea
Tipografia:
BRAŞOVU, piaţa mare Nr. 22
Scrisorĭ nefrancate nu se primescŭ. Manuscripte nu se retrimitŭ!
Birourile de anunciurĭ:
Braşovŭ, piaţa mare Nr. 22
Inserate mai primescŭ în Viena Rudolfŭ Mosse, Haasenstein & Volger (Otto Maas), Henric Schalek, Alois Herndl M. Dukes, A. Oppelik, J. Dannebergy; în Budapesta: A. V. Goldberger Anton Mesei Eckstein Bernat; în Frankfurt: G. L. Daube; în Hamburg: A. Steiner.
Preţulŭ inserţiunilorŭ; o seriă garmondŭ pe o colónă 6 cr. şi 30 cr. timbru pentru o publicare. Publicărĭ mai dese după tarifă şi învoială.
Reclame pe pagina III-a o seriă 10 cr. v. a. séu 30 banĭ.

GAZETA TRANSILVANIEI.

ANULU LIV.

„Gazeta" ese în fiă-care di
Abonamente pentru Austro-Ungaria
Pe unŭ anŭ 12 fl., pe sése lunĭ 6 fl., Pe trei lunĭ 3 fl.
Pentru România şi străinătate:
Pe unŭ anŭ 40 francĭ, pe sése lunĭ 20 francĭ, pe trei lunĭ 10 francĭ.
Se prenumĕră la tóte oficiele poştale din întru şi din afară şi la dd. colectorĭ.
Abonamentulŭ pentru Braşovŭ:
la administraţiune, piaţa mare Nr. 22, etagiulŭ I.: pe unŭ anŭ 10 fl., pe sése lunĭ 5 fl., pe trei lunĭ 2 fl. 50 cr. Cu dusulu în casă: Pe unŭ anŭ 12 fl. pe sése lunĭ 6 fl., pe trei lunĭ 3 fl. Unŭ esemplarŭ 5 cr. v. a. séu 15 banĭ.
Atâtŭ abonamentele câtŭ şi inserţiunile suntŭ a se plăti înainte.

Nr. 272. Braşovŭ, Lunĭ, Marţĭ, 10 (22) Decemvre. 1891.

Braşovŭ, 9 Decemvre st. v.

Suntŭ mulţĭ la noi, a cărorŭ pătrundere politică nu merge mai departe decâtŭ până la vêrfulŭ nasului lorŭ. Ei se pomenescŭ de multe-orĭ vorbindŭ de „marea fericire" ce ar năpădi asupra nóstră şi a statului, décă s'ar învrednici guvernulŭ ungurescŭ sĕ esecute faimósa „lege de naţionalitate", bunăóră cum cere Ludovicŭ Mocsary sĕ se esecute, ca *minimum* alŭ celei mai elementare înţelepciunĭ de statŭ.

Acestorŭ optimiştĭ scurtŭ vĕdĕtorĭ le dămŭ sfatulŭ sĕ cetéscă vorbirile, ce s'au ţinutŭ din partea boemă dilele acestea în parlamentulŭ austriacŭ; sĕ cetéscă cum înţelegŭ Boemii ceea ce va se dică egală îndreptăţire şi cum se credŭ ei şi adĭ ameninţaţĭ în esistenţa lorŭ naţională, cu tóte că starea lorŭ e şi adĭ cu multŭ mai favorabilă în tóte privinţele decâtŭ starea poporului nostru asupritŭ, şi atuncĭ sĕ mai dică, décă le dă mâna, că ar fi destulŭ sĕ se formeze unŭ ministeriu Mocsary la Peşta, pentru ca sĕ înceteze tóte temerile nóstre faţă cu tendinţele de desnaţionalisare ale contrarilorŭ noştri!

Nu voimŭ şi nu ne simţimŭ chiămaţĭ a cerceta aicĭ întru câtŭ suntŭ motivate séu nu imputările, ce i se facŭ deputatului Dr. Eduard Gregr, că în vorbirea sa, ce o reproducemŭ mai josŭ, a întrebuinţatŭ terminĭ prea aspri, ba chiar esageraţĭ. Unŭ lucru însĕ nu putemŭ sĕ nu constatămŭ, că adecă în cestiunea egalei îndreptăţirĭ naţionale a poporului cehŭ din Boemia şi despre aceea cum este elŭ tractatŭ din partea guvernului austriacŭ, a spusŭ multe şi neresturnabile adevĕrurĭ, carĭ se potŭ aplica tocmai aşa, de nu cu mai mare îndreptăţire, şi la starea naţionalităţilorŭ din partea de dincóce a monarchiei.

Ce bine a caracterisatŭ Dr. Gregr, de pildă joculŭ dualiştilorŭ cu aşa numita ideiă de statŭ. Acésta, dise elŭ, nu este alta decâtŭ ideia persónelorŭ conducĕtóre, adecă a miniştrilorŭ şi a căpeteniilorŭ partidei dela putere. Şi pentru-că aceste persóne suntŭ inimice naţionalităţii slave, ideia de statŭ austriacŭ astădĭ nu este alta decâtŭ ideia de-a germanisa, asupri şi nimici naţionalitatea slavă. Nu totŭ aşa se gândescŭ şi persónele conducĕtóre din statulŭ ungarŭ la maghiarisarea, asuprirea şi nimicirea naţionalităţii romane?

Spus'a dóră şi contele Taaffe că guvernulŭ austriacŭ merge mână în mână cu guvernulŭ ungurescŭ, ér Dr. Gregr esplică acésta mai deaprópe, dicêndŭ, că în germanisare şi maghiarisare aceste două guverne mergŭ întru adevĕrŭ mână'n mână!

Totŭ aşa de bine se póte traduce pe ungurescе afirmarea numitului deputatŭ cehŭ, că Austria nu este unŭ statŭ de dreptŭ pentru poporulŭ slavŭ, ci un stat de putere şi de forţă, care îşĭ acopere actele sale de forţă în modŭ miserabil prin frase ale „intereselorŭ de statŭ" şi a „unităţii de statŭ."

Ce impresiune trebue sĕ facă asupra nóstră, când vedemŭ că din partea boemă se acusă guvernulŭ austriacŭ, că nu înfiinţéză destule şcóle medii cehice din visteria statului; că în Silezia n'a înfiinţatŭ nicĭ una; că guvernulŭ refusă de a înfiinţa a doua universitate cehică în Brünn; că nu contribue destulŭ pentru academia boemă şi alte de acestea. Ce impresiune trebue sĕ facă, dicemŭ, când scimŭ, că aicĭ la noi, în Transilvania şi Ungaria, statulŭ nu dă nicĭ o lăscae din contribuţiile nóstre pentru şcólele şi cultura nóstră românéscă, că noi înşi-ne trebue sĕ îngrijimŭ de ele impunêndu-ne de bună voiă o a doua contribuţiă, ér dreptŭ mulţumire trebue sĕ ne luptămŭ necontenitŭ în potriva piedecilorŭ, ce ni-se punŭ în cale de acelaşĭ guvernŭ!

Poftéscă acum aceia, carĭ se amăgescŭ cu speranţa, că o esecutare câtŭ de exactă a legei de naţionalitate ar puté sĕ depărteze pericululŭ de desnaţionalisare, de care suntemŭ ameninţaţĭ, sĕ ne spună pe ce se întemeiază speranţa lorŭ, când noi tocmai sub egida legii de naţionalitate amŭ ajunsŭ în acéstă tristă şi desolată stare?

In privinţa acésta, adecă când e vorba de bunăvoinţa guvernului, Cehii au mare dreptate, décă dicŭ, că faptele nu corĕspundŭ vorbelorŭ, că în locŭ de bunăvoinţă şi dreptate, Slavii şi Românii nu întâmpină din partea guvernelorŭ dualiste decâtŭ antipatiă şi duşmăniă pe faţă, şi că prin urmare nu-i destulŭ cu vorbele şi promisiunile, carĭ nu se împlinescŭ, ci popórelorŭ trebue sĕ li-se dea garanţii, carĭ sĕ asigure pe deplinŭ libertatea lorŭ.

CRONICA POLITICĂ.

— 9 (21) Decemvrie

— Cu privire la **o schimbare în raporturile parlamentare austriace** cetimŭ în „N. Fr. Presse" următórele: Lipsa iminentă a unei clarificărĭ a situaţiei politice, l'a îndemnatŭ pe contele Taaffe sĕ încépă tratative cu conducĕtorii germanĭ ai stângei unite, deputaţii Dr. Plener şi contele Chlumecky. Resultatulŭ acestorŭ tratative culminéză în aceea, că contele Taaffe a împărtăşitŭ numiţilorŭ conducĕtorĭ intenţia sa de-a recomanda monachului *intrarea în ministerŭ*, fără portofoliu, *a unui membru din stânga unită*. La comunicatulŭ acesta „Fremdenblatt" observă următórele: Se confirmă din parte oficiósă, că au fostŭ tratative între contele Taaffe deoparte, şi între Chlumecky şi Plener de altă parte, dér despre resultatulŭ tractărilorŭ nu e cunoscutŭ încă nimicŭ, fiindcă ele au fostŭ de caracterŭ confidenţialŭ. Intre deputaţĭ e lăţită credinţa, că tractările dintre ministrulŭ-preşedinte şi conducĕtorii stângei unite au înaintatŭ fórte multŭ şi stânga este gata a se învoi, ca unulŭ din membrii ei sĕ între în ministeriu. — „Presse" încă se pronunţa totŭ în felulŭ acesta.

— Diarulŭ rusescŭ „Navosti" scrie unŭ importantŭ articulŭ cu privire la o viitóre **alianţă ruso-turcéscă**. Décă cestiunea Dardanelelorŭ va fi regulată, dice numita fóiă, ce póte împiedeca pe Rusia şi Turcia dela încheierea unei alianţe? Au fostŭ timpurĭ când aceste două puterĭ şi-au fostŭ duşmane declarate, dér adĭ, când Sêrbia, Bulgaria, România şi Grecia suntŭ libere şi independente, între Rusia şi Turcia nu mai esistă puncte de colisiune. Cestiunei bulgare însăşĭ Pórta nu-i dă decâtŭ însemnĕtate secundară şi prin urmare ea nu mai póte forma obiectŭ de cértă decâtŭ între Rusia şi Austro-Ungaria. Turcia nu se va puté susţiné decâtŭ trăindŭ în cele mai bune relaţii cu Rusia. Turcia nu se póte rĕdima pe propria ei putere numai, când e vorba de tendenţele de cucerire ale Apusului; ér mergerea ei mână în mână cu alianţa triplă şi cu Anglia contra Rusiei, ar însemna a se lăsa a fi espuse unui felŭ de împărţirĭ. Este adevĕratŭ, încheiă „Novosti", că raporturile actuale între Rusia şi Turcia suntŭ eminente, e însĕ lipsă, ca acestea sĕ devină mai statornice şi obligătóre şi anume: *printr'o alianţă defensivă.*

Bugetulŭ instrucţiunei publice.

Cetimŭ în „Timpulŭ:"

D. Tache Ionescu, ministrulŭ instrucţiunei publice, a terminatŭ deja bugetulŭ departamentului sĕu.

Noulŭ bugetŭ restabilesce tóte instituţiunile universitare desfiinţate de d. Gh. Dem. Teodorescu şi conţine o mulţime de îmbunătăţirĭ.

La personalulŭ administraţiei centrale s'a prevĕdutŭ fondurile necesare pentru reînfiinţarea inspectorilorŭ generalĭ fără care controlulŭ învĕţămêntului este absolutŭ imposibilŭ.

La învĕţămêntulŭ secundarŭ s'a completatŭ personalulŭ gimnasiilorŭ din Alexandria, Giurgiu, Fălticenĭ, Romanŭ, Têrgovişte, Caracalŭ şi R.-Săratŭ luându-se dreptŭ normă gimnasiulŭ din Buzĕu. De asemenea s'a luatŭ pe séma Statului gimnasiulŭ clasicŭ din Brăila.

S'a înfiinţatŭ dala 1 Septemvre viitorŭ o nouă scólă profesională în Bucurescĭ şi s'a luatŭ pe séma Statului scóla profesională din Caracalŭ.

In învĕţămêntulŭ superiorŭ s'a creatŭ la facultatea de dreptŭ din Iaşĭ o a treia catedră de dreptŭ civilŭ, la facultatea de sciinţe din Bucurescĭ o catedră de morfologiă şi unŭ laboratorŭ alăturatŭ şi la amêndouĕ facultăţile de litere o catedră de limba şi literatura franceză.

In amêndouĕ facultăţile de sciinţe s'a adausŭ câte doi conferenţiarĭ carĭ sĕ refacă pentru studenţii noi veniţĭ matematicele elementare ce au învĕţatŭ în licee. S'a sporitŭ, de altfelŭ ca peste totŭ, creditele pentru complectarea de cărţĭ şi abonamentele la reviste sciinţifice; de asemenea creditele pentru escursiunĭ sciinţifice.

La facultatea de medicină s'a înavuţitŭ cu multŭ diferitele laboratóre şi mai alesŭ sălile de disecţiă. De asemenea s'a creatŭ unŭ laboratorŭ de botonică medicală la facultatea din Bucurescĭ.

La scóla superióră de farmaciă s'a înfiinţatŭ unŭ laboratorŭ de chemiă analitică şi unŭ laboratorŭ de farmacologiă.

La Iaşĭ s'a înfiinţatŭ unŭ nou laboratorŭ de chemiă organică, dela 1 Aprilie anulŭ viitorŭ, celŭ vechiu rĕmânêndŭ numai pentru chemia anorganică.

S'a complectatŭ personalulŭ cabinetului de lucrărĭ practice la cursulŭ de mineralogiă, patologiă şi geologiă, la cursulŭ de anatomiă, la cursulŭ de farmacologiă, complectându-se şi salariele personalului laboratórelorŭ înfiinţate anulŭ trecutŭ.

S'a prevĕdutŭ unŭ şefŭ de lucrăr la laboratorulŭ de chemiă, dela 1 Aprilie.

La ambele scolĭ normale s'au prevĕdutŭ profesorĭ de limba şi literatura francesă.

Deórece în Palatulŭ Universităţii nu mai este locŭ pentru diferitele facultăţĭ, s'a dispusŭ mutarea bibliotecei naţionale aiurea. De asemenea se va muta şi institutulŭ de fisiologiă în fosta scólă centrală de fete.

S'a sporitŭ creditele pentru înavuţirea pinacotecelorŭ, pentrŭ înfiinţarea bibliotecei naţionale şi s'a decisŭ repararea Metropoliei din Bucurescĭ.

S'a înscrisŭ unŭ creditŭ de 25,000 lei pentru continuarea tipărirei cu litere latine a cărţilorŭ bisericescĭ, unŭ creditŭ de 20,000 lei pentru cumpĕrarea manuscriptelorŭ defunctului Şuţu pe care Academia Română le declară dreptŭ unŭ adevĕratŭ tesaurŭ, ér creditulŭ pentru scolile românescĭ din streinătate a fostŭ urcatŭ la lei 300,000.

S'a creatŭ şi unŭ seminarŭ musulmanŭ în Dobrogea.

S'a măritŭ personalulŭ şî s'a sporitŭ lefurile la Arhiva din Iaşĭ.

Totŭ la Iaşĭ s'a prevĕdutŭ fondulŭ necesarŭ pentru construirea a două ateliere de picturǎ şi sculptură.

In ce privesce învĕţămêntulŭ primarŭ şi normalŭ la învĕţ.-ruralŭ s'a prevĕdutŭ unŭ sporŭ de peste 60,000 lei care împreună cu economiile ce se vorŭ realisa dela reţinerile de 30 la sută asupra lefilorŭ suplinitorilorŭ va permite ca statulŭ sĕ plătéscă în anulŭ viitorŭ peste 100 noi învĕţătorĭ.

La scolile urbane sporurile s'au calculatŭ pentru înfiinţarea a 15 scolĭ noi ér la învĕţămêntulŭ normalŭ s'au făcutŭ înbunătăţirĭ la materialŭ, separărĭ de catedre la scóla Vasile Lupu din Iaşĭ şi s'a adăugatŭ la şcóla centrală de fete din Bucurescĭ cele 4 institutóre necesare la scóla de aplicaţiă, fără care nu există adevĕratŭ institutŭ pedagogicŭ; totŭ la acéstă scólă s'a sporitŭ numĕrulŭ solventelorŭ.

Credemŭ că eceste îmbunătăţirĭ suntŭ de natură a arăta şi celorŭ mai rĕu voitorĭ solicitudinea ce actualulŭ ministru arată pentru tóte gradele învĕţămêntului nostru publicŭ.

SCIRILE DILEI.

— 9 (21) Decemvre.

Telegrame de recunoscinţă. Deputaţilorŭ italienĭ, *Bonghi*, *Imbriani* şi *Garibaldi*, în semnŭ de recunoscinţă pentru sprijinulŭ datŭ în causa Românilorŭ Ardelenĭ la congresulŭ de pace din Roma, li-s'au adresatŭ căldurόse telegrame de mulţumită: din partea Ligei naţionale române, centrala din Bucurescĭ, precum şi din partea secţiunilorŭ Ligei din T.-Severinŭ, Giurgiu, Piteştĭ, Buzĕu, Parisŭ, Anvers şi Berlinŭ. Fiă-care telegramă este redigiată în terminĭ entusiaştĭ şi fórte călduroşĭ.

***

Din comitatulŭ Cluşiului. Adunarea de érnă a comitetului administrativŭ s'a ţinutŭ Sâmbăta trecută, fiindŭ de faţă puţinĭ membri. In adunare s'a presentatŭ propunerea comitatului Sĕlagiu de-a se face colecte în tóte comitatele pentru ridicarea unei statue în amintirea marelui maghiarisătorŭ de odinióră Wesselenyi Miklos. Vicespanulŭ Gyarmathy a declaratŭ, că elŭ s'a şi apucatŭ sĕ colecteze şi va întreprinde o colectă pe întregŭ teritorulŭ comitatului. Fiind-că însĕ teritorulŭ acestui comitatŭ e locuitŭ în cea mai mare parte de Românĭ, noi credemŭ, că aceştia vorŭ sci respinge lista de colectare a vicespanului Gyarmathy cu dispreţulŭ cuvenitŭ. Totŭ

n adunarea acésta s'a verificatŭ alegerea mai multorŭ membri în comitetulŭ administrativŭ; între aceştia aflămŭ şi pe d-lŭ Ioanŭ Soponescu, alesŭ din partea cercului electoralŭ alŭ Şopterului, care este unŭ cercŭ românŭ. Pe câtŭ scimŭ noi însĕ, d-lŭ Soponescu este în acelaşĭ timpŭ şi funcţionarŭ unguresců. Pute-va óre unŭ funcţionarŭ unguresců sĕ apere cu energia cuvenită interesele poporului nostru faţă cu unŭ adversarŭ, dela a căruia discreţiune atêrnă sórtea bieţilorŭ funcţionarĭ? De întrebarea acésta ar trebui sĕ se ţină sémă, înainte de-a întruni în aceeaşĭ persónă două chiămărĭ atâtŭ de incompatibile în împrejurările de adĭ.

***

Concertulŭ filantropicŭ arangiatŭ erĭ în 20 Decemvre n. de d-lŭ Papazovicĭ, se póte numĕra între seriile musicale, în carĭ te simţĭ pe deplinŭ mulţumitŭ cu succesulŭ. Ni-a causatŭ multă plăcere joculŭ elegantŭ, desterŭ şi curatŭ alŭ d-lui Papazovicĭ, care în modestia sa, nu *vrea sĕ priméscă nicĭ o laudă* asupra jocului sĕu, pretindêndŭ a fi numai diletantŭ. Noi însĕ constatămŭ că dênsulŭ nu are causă de a se sfii nicĭ de o critică severă, usitată faţă de artiştĭ. Piesa „Souvenir d' une Fée" asemenea ne dă o ideiă fórte bună, despre talentulŭ sĕu de compositorŭ; ea cu timbrulŭ ei lіricŭ cuceresce imediatŭ pe auditorŭ. — Nu mai puţină plăcere ne-a făcutŭ D-ra M. Rosenkranz cu glasulŭ ei bine instruitŭ şi cu predarea escelentă a diferitelorŭ composiţiunĭ. In Domnulŭ N. Popovicĭ aflămŭ totdéuna pe cântăreţulŭ rutinatŭ, a căruia nume vĕdêndu-lŭ pe programă, deja ne făcea sĕ sperămŭ în succesulŭ concertului. Acompaniamentulŭ a fostŭ ca totdéuna la culmea sa, fiindŭ în mânile d-nului profesorŭ de musică R. Lassel. Nu putemŭ întrelăsa sĕ-i mulţumimŭ d-lui Papazovicĭ pentru sêmţulŭ sĕu adevĕratŭ umanŭ, care l'a îndemnatŭ a pune arta sa, în serviciulŭ sĕracilorŭ. Trebue sĕ amintimŭ însĕ cu regretŭ, că nu amŭ fostŭ mulţumiţĭ cu numĕrulŭ visitatorilorŭ concertului. —*l*—

***

Locuitorii Clujului, după recensemêntulŭ din anulŭ trecutŭ, sĕ împartŭ astfelŭ: Maghiarĭ 26,671=81·51%; Românĭ 2,940=8·99% Germanĭ 1,049=3·21%; apoi Ţiganĭ 175, Cehĭ 115, Slovacĭ 991, Polonĭ 84, Saşĭ 67, Armenĭ 31, Sêrbĭ 21, Croaţĭ 11, Rutenĭ 4; de alte limbĭ din patriă (Italienĭ 18, din străinătate (Francesĭ, Englesĭ) 41; nu sciu vorbi (copii şi surdo-muţĭ) 1,394. Totalŭ 32.720. Afară de cei ce nu sciu vorbi, în Cluşiu se află aşa-déra 4.655 de Nemaghiarĭ. Cea mai cunoscută în Cluşiu, după limba magiară e limba română. Dintre Maghiarĭ sciu vorbi numai unguresce 16,572! unguresce şi românesce 6,174, (23%) unguresce şi nemţesce 6,108. Dintre 2940 de Românĭ, vorbescŭ unguresce 2,400 (81·63%); toţĭ ceilalţĭ vorbescŭ unguresce în mai marĭ proporţii, ca Românii.

***

Reuniune de binefacere. Ni se împărtăşescŭ următórele: Reuniunea de binefacere rom. kath., arangiază în 24 Decemvre a. c. la 4 óre după amédĭ în sala hotelului Centralŭ Nr. 1 serbarea pomului de Crăciunŭ pentru copiiĭ sĕracĭ, la care toţĭ membrii, precum şi toţĭ aceia, carĭ sĕ intereséză de acestŭ actŭ binefăcĕtorŭ suntŭ cu tótă stima invitaţĭ. Cu ocasiunea împărţirii obiectelorŭ la copii sĕracĭ va cânta musica.

***

Panorama cerului. Renumitulŭ astronomŭ francesŭ Flammarion şi-a propusŭ a sĕvêrşi unŭ lucru pe câtŭ de interesantŭ pe-atâtŭ de greu. Elŭ adecă voiesce sĕ depingă cerulŭ avêndŭ de ajutorŭ pe pictorulŭ Poilpot. Chipulŭ de-o mărime uriaşă va fi espusŭ în Champes-Elysée în Parisŭ. Chipulŭ va representa bolta patriei piramidelorŭ; va fi cu lună, cu strălucirĭ de stele în timpŭ de miédănópte şi afară de corpurile cerescĭ va representa interiorulŭ pămêntului şi formaţiunea universului după scrutările de până acumŭ.

***

Frigurĭ galbene. O telegramă din New-York spune, că unŭ călĕtorŭ alŭ „Advance", care a sositŭ în Santos a lăţitŭ scirea, că frigurile galbene seceră victime cu sutele în poporaţiunea din Santos.

***

Vaporŭ cufundatŭ. Din Amsterdam se scrie, că vaporulŭ englesŭ „Milo", în calea sa din Londra spre Hamburg s'a cufundatŭ la „Norddyck. Numĕrulŭ persónelorŭ înecate trece peste patrudecĭ.

***

Comerciŭ cu sclavĭ în Marocco. O scire din Parisŭ a diarului „Pol. Corr" spune, că în Marocco s'a începutŭ érăşĭ comerciulŭ cu sclavĭ. Mare trecere au copii dela 7—10 anĭ ai negrilorŭ, fără de-aşĭ ridica cineva vocea în potriva acestui comerciŭ nefericitŭ.

***

Nenorocirea dela Palota. Cetimŭ în „Globulŭ" din Bucurescĭ: In staţia Palota s'a întêmplatŭ Lunĭ séra o nenorocire, care a impresionatŭ adêncŭ pe asistenţĭ. Trenulŭ mixtŭ 68, staţiona în gara Palota. Printr'unŭ accidentŭ regretabilŭ, când a pornitŭ, a prinsŭ între róte pe căpitanulŭ Mănoiu şi i-a tăiatŭ în două piciórele. In acea oribilă stare de sluţeniă şi suferinţă, nenorocitulŭ căpitanŭ a fostŭ transportatŭ la spitalulŭ din Străhaia.

Boemii şi guvernulŭ austriac.

(Din camera austriacă.)

In şedinţa din 16 Decemvre s'a deschisŭ desbaterea asupra legii financiare din 1892 în camera deputaţilorŭ. Celŭ dintêiu vorbitorŭ *contra* a fostŭ

Deputatulŭ **Dr. Ed. Gregr** declară, că elŭ şi soţii sĕi vorŭ vota în contra legii financiare, spre a arăta nemulţumirea de care este cuprinsŭ poporulŭ boemŭ faţă cu sistemulŭ de guvernare actualŭ. Nu vré sĕ dică ca odinióră deputatulŭ Plener, că guvernulŭ actualŭ este celŭ mai rĕu din câte au guvernatŭ în Austria. Au mai fostŭ şi guverne mai rele, acelea adecă carĭ au eşitŭ din sînulŭ partidei deputatului Plener (Aplause la Cehii tinerĭ). Ministrulŭ preşedinte este unŭ curtesanŭ finŭ, care, loviturile de piciorŭ ce i-le dă poporului boemŭ, i-le dă celŭ puţinŭ în ghete de lacŭ (Ilaritate), pe când guvernele centraliste de mai nainte săreau pe spinarea poporului boemŭ în cişme marĭ şi gróse (Ilaritate şi aplause la Cehii tinerĭ). Décă d-lŭ ministru preşedinte şi-ar da ostenélă, de a-şĭ esamina consciinţa politică, presupuindŭ, că ómenii marĭ de statŭ au consciinţă (Ilaritate, Fórte bine la Cehii tinerĭ), ar veni la convingerea, cumcă în timpulŭ lungei sale activitaţĭ ministeriale n'a făcutŭ strictŭ luatŭ nimicŭ bine poporului boemŭ şi fórte multŭ rĕu.

Bunătatea materială a poporului în ţĕrile corónei boeme nu stă în nicĭ unŭ raportŭ cu bogăţia acestorŭ ţĕrĭ. Veniturile brute ce le scóte statulŭ austriacŭ din ţĕrile corónei boeme, se urcă după preliminarulŭ de pe anulŭ 1892 la 185 de milióne florinĭ, de aci se întrebuinţéză numai vr'o 67 de milióne pentru trebuinţele ţĕrilorŭ corónei boeme, 118 milióne plătescŭ dér ţĕrile corónei boeme pe anŭ pentru onórea şi fericirea de a aparţiné Austriei (Ilaritate la Cehii tinerĭ), 118 milióne — acesta este *tributulŭ* pe care ţĕrile corónei boeme îlŭ plătescŭ anualŭ acestui statŭ. Décă celŭ mai necruţătorŭ şi celŭ mai crudŭ cuceritorŭ ar fi cuceritŭ şi subjugatŭ acéstă ţéră cu puterea armelorŭ, elŭ n'ar fi pututŭ sĕ impună unŭ tributŭ mai mare acestei poporaţiunĭ (Aplause la Cehii tinerĭ). Când Prusia séu sĕ dicemŭ Germania în 1871 a învinsŭ Francia, învingĕtorulŭ nemilosŭ a voitŭ sĕ nimicéscă financiarŭ acéstă ţéră şi i-a impusŭ o contribuţiă de rĕsboiu de 5 miliarde fr. séu vr'o 2500 milióne florinĭ. Cele 118 milióne însĕ, ce le plătesce Boemia anualŭ în 22 de anĭ facŭ 2596 milióne,— ţĕrile corónei boeme plătescŭ déră într'un timpŭ relativŭ scurtŭ de 22 de anĭ statului austriacŭ unŭ tributŭ multŭ mai mare decâtŭ face chiar contribuţia enormă de rĕsboiu ce a impus'o nemilosulŭ învingĕtorŭ Franciei bogate. Cine póte sĕ socotéscă suma colosală ce a trebuitŭ sĕ o plătéscă Boemia către statŭ în cei 365 de anĭ de când se află la Austria? (Aplause la Cehii tinerĭ.) Décă numai a treia parte a acestui escedentŭ de 118 milióne ar rĕmâné în regatulŭ Boemiei acésta ar puté în timpulŭ celŭ mai scurtŭ sĕ se ridice la trépta cea mai înaltă de desvoltare materială şi culturală. Este sciutŭ, că în evulŭ mediu pe lângă Spania, ţĕrile corónei boeme au fostŭ ţĕrile cele mai bogate din tótă Europa.

Dep. **Dr. Pichler**: Prin sîrguinţă ilustrială germană!

Dep. **Dr. Gregr**: Atuncĭ regatulŭ Boemiei a fostŭ independentŭ şi liberŭ şi n'avea încă fericirea de a se numĕra între regatele şi ţĕrile ce suntŭ representate în Reichrath (Ilaritate la Cehii tinerĭ). Boemia are tóte consideraţiunile spre a deveni o ţéră fericită, avută, şi cum stau lucrurile în adevĕrŭ acolo?

Dep. **Purkhart**: Ca vai de ele!

Dep. **Dr. Gregr**: Vedemŭ poporaţiunea acestei ţĕrĭ fără deosebire de naţionalitate dândŭ îndĕrĕtŭ totŭ mai multŭ în bunăstarea ei sub înfricoşata povară ce trebue sĕ o supórte pentru statulŭ austriacŭ, sub acestŭ *sistemŭ de esploatare şi de despoiare* (Vii aplause la Cehii tinerĭ).

Dep. **Dr. Vaşaty**: Aşa ne fericescŭ!

Dep. **Dr. Gregr** arată cum dă îndĕrĕtŭ poporaţiunea în anumite ţinuturĭ ale Boemiei şi cum totŭ mai alesŭ se întêmplă, că ţĕranĭ îşĭ părăsescŭ curţile spre a căuta altŭ lucru, şi apoi continuă:

Acésta este fericirea ce o are poporaţiunea boemă în acestŭ statŭ; aceste suntŭ urmările, că strămoşii noştri s'au alăturatŭ la acestŭ statŭ printr'o liberă alegere. Décă strămoşii noştri şi-ar fi pututŭ numai pe departe gândi ce sórte avea sĕ aştepte în acestŭ imperiu pe urmaşii lorŭ, décă ar fi avutŭ o presimţire, că regatulŭ Boemiei nu va deveni altceva decâtŭ *o lămâiă a Statului austriacŭ* (Aplause la Cehii tinerĭ), că urmaşii lorŭ vorŭ fi *urmăriţĭ* în acestŭ regatŭ *din causa naţionalităţii lorŭ*, că acestŭ regatŭ, acéstă creaţiune gloriósă a spiritului şi a eroismului lorŭ va fi călcată în picióre şi dismembrată, *că într'o parte a acestui regatŭ dismembratŭ, Boemulŭ va fi tractatŭ ca străinŭ...* (Aplause la Cehii tinerĭ.)

Dep. **Vaşaty**: Scandalŭ!

Dep. **Dr. Gregr**... că elŭ va fi urmăritŭ din causa limbei şi naţionalităţii sale, maltratatŭ, şi că este ameninţatŭ a fi despoiatŭ de esistenţa sa, o, décă strĕmoşii noştri arŭ fi avutŭ numai o presimţire de tóte acestea, *în adevĕrŭ, alegerea de rege în anulŭ 1526 ar fi eşitŭ astfelŭ* (Vie aplause la Cehii tinerĭ). Trăimŭ într'unŭ statŭ şi suntemŭ guvernaţĭ de unŭ regimŭ, care pentru regatulŭ Boemiei nu cunósce altŭ sistemŭ, decâtŭ acela *alŭ esploatării făr' de cruţare* (Aplause la Cehii tinerĭ):

După aceste vorbitorulŭ declară, că poporulŭ boemŭ ţine le dreptulŭ publicŭ alŭ Boemiei, pentru că reactivarea lui însémnă independenţa economică şi financiară a regatului Boemiei. (Aşa e! la Cehii tinerĭ). Ce urmărĭ are o astfelŭ de independenţă vedemŭ la regatulŭ Ungariei. Pe când Boemia devine totŭ mai dependentă de Austria şi starea ei economică totŭ mai rea, vedemŭ în regatulŭ Ungariei, de când s'a liberatŭ de jugulŭ centralisaţiei, o desvoltare neaşteptată pe tóte terêmurile vieţei economice.... *Acésta este partea practică a federalismului şi a centralismului.* Federalismulu este libera şi puternica desvoltare a regatelorŭ şi ţerilorŭ, centralimulŭ însémnă paralisarea, regresulŭ şi decăderea lorŭ. (Aplause la Cehii tinerĭ). De aceea suntemŭ federaliştĭ aşa de hotărîţĭ şi contrarĭ aşa de hotărîţĭ ai centralismului şi fiind-că şi acestŭ guvernŭ se ţine de cele centraliste, suntemŭ contrarĭ şi acestui guvernŭ!

Dice mai departe, că dela 1879 de când deputaţii boemĭ au păşitŭ earăşĭ pe nenorocitulŭ terêm alŭ „Reichsrathului" nu se vede alta de câtŭ o luptă, o tocmélă a lorŭ contrară pentru şcóle medie, şcóle academice şi industriale boeme. De 12 anĭ cerşescŭ deputaţii boemĭ pentru aceste. Se dice că suntŭ acte de bunăvoinţă ale guvernului, pe când nu este alta de câtŭ datoria lui. (Aplause la Cehii tinerĭ).

Procederea guvernului în Silesia arată, că e duşmanŭ trebuinţelorŭ de cultură ale poporului. Nu esistă acolo, într'o ţéră unde $^2/_3$ din poporaţiune e slavă, nicĭ o şcólă medià de statŭ slavă (Fórte bine! la Cehii tinerĭ). S'ar părea, că este intenţiunea acestui guvernŭ de-a pregăti acésta ţéră, care e cea mai espusă pentru o *anecsiune prusiană* (Fórte bine! la Cehii tinerĭ). Pretotindenĭ guvernulŭ pune piedecĭ desvoltărei nóstre culturale. Acésta o dovedesce şi refusulŭ sĕu de-a înfiinţa *o a doua universitate cehică în Brün*, deşi necesitatea ei e neîndoiósă. (Dep. *Vasaty*: In Cernăuţĭ trebue sĕ fiă!) A trebuitŭ sĕ vină unŭ patriotŭ boemŭ spre a aduce în viaţă *academia boemă* din mijlócele sale private, la din contră poporulŭ boemŭ nicĭ adĭ încă n'ar avé academiă. Pentru academia din Viena sunt în bugetŭ preliminate 71,000 fl., pentru academia boemă a datŭ guvernulŭ numai 16,000 fl. (Audiţĭ!! la Cehii tinerĭ).

Lassale dicea: „Problema şi destinaţia statului este, de-a uşura şi a desvolta progresele de cultură ale poporaţiunei sale. Acésta este chiămarea statului, pentru acésta este elŭ acĭ. Privind lucrulŭ din acestŭ punctŭ de vedere statulŭ austriacŭ nu 'şĭ împlinesce problema şi chiămarea faţă cu poporulŭ boemŭ, ci lucră tocmai în potriva lui şi privindŭ lucrulŭ din acestŭ punctŭ de vedere statulŭ austriacŭ şi-a perdutŭ de multŭ dreptulŭ de a esista. (Aşa este! la Cehii tinerĭ)

O esperinţă de o sută de anĭ a învĕţatŭ poporulŭ nostru, *că aicĭ în Viena nu are nicĭ unŭ amicŭ, nicĭ unŭ apărătorŭ*, că noi din Viena n'am primitŭ nicĭ odată nimicŭ bunŭ. (Bravo! Bravo! la Cehii tinerĭ). Şi şi în viitorŭ abia vomŭ primi. Cea mai mare parte a poporaţiunei boeme se simte în ţéra acésta fórte nenorocită; se simte în statulŭ acesta *ca întrunŭ statŭ, lui duşmănosŭ*, ca într'unŭ felŭ de captivitate babilonică. (Aplause la Cehii tinerĭ). Şi nu e nicĭ decum de miratŭ décă dorinţa şi nisuinţa de a scăpa din acéstă captivitate babilonică a pătrunsŭ deja în tóte păturile poporaţiunei boeme (Aşa este! la Cehii tineri) Căcĭ în lanţurile centralisaţiunei germano-austriace nu numai poporulŭ boem nu póte sĕ prospereze, *dér nicĭ unŭ poporŭ slavicŭ.* (Aşa este! la Cehii tinerĭ). In lanţurile centralisaţiunei germano-austriace fiă-care poporŭ slavicŭ trebue sĕ se usce şi sĕ se sfîrşéscă ca în braţele unui vampirŭ. (Aşa este la Cehii tinerĭ).

Sĕ nu se amăgéscă nimenĭ asupra adevĕratei disposiţiunĭ în regatulŭ Boemiei. Când înainte cu câteva lunĭ Majestatea Sa Regele nostru a visitatŭ esposiţia din Praga, a fostŭ primitŭ cu mare bucuriă şi însufleţire de întréga poporaţiune boemă. Căcĭ lealitatea poporului boemŭ, credinţa sa şi alipirea sa către dinastiă e mai pe susŭ de orĭ ce îndoiélă. (Bravo! Bravo! la Cehii tinerĭ). Dér poporulŭ boemŭ scie *sĕ facă o deosebire între dinastiă şi statulŭ austriacŭ*, între regele sĕu şi guvernulŭ austriacŭ. (Aplause la Cehii tinerĭ.) Şi bucuria poporului boemŭ a privitŭ pe regele Boe-

miei (Bravo! la Cehii tinerĭ) ér *n'a privitŭ sistemulŭ de guvernare, a căruia purtătorŭ este ministeriulŭ actualŭ.* (Aplause la Cehii tinerĭ) *Décă unŭ poporŭ este silitŭ de a se folosi de altă limbă, a învĕţa altă limbă, atuncĭ nu trăesce într'unŭ raportŭ normalŭ şi sănătosŭ atuncĭ stă sub apăsarea altei naţionalităţĭ, atuncĭ nu este unŭ poporu liberŭ şi independenţĭ, ci atârnătorŭ şi asupritŭ.* (Aplause la Cehii tinerĭ. Deputatulŭ Dr. Vaşaty: Fără limbă nu póte fi poporŭ!) Susţinêndu-se limba germană ca *limbă a armatei,* unŭ boemŭ, care nu cunósce limba germană, nu póte înainta nicĭ la gradulŭ celŭ mai micŭ şi vechia espresiune ofensătóre, că unŭ boemŭ nu póte deveni nicĭ măcarŭ caporalŭ e pe deplinŭ adevĕrată. *Guvernulŭ de astădĭ şi miliţia suntŭ cei mai crâncenĭ germanisatorĭ ai poporului boemŭ.* (Aşa este! la Cehii tinerĭ). Se dice că interesulŭ statului o pretinde acésta. Totdéuna trebue sĕ ne vină cu ideia de statŭ, unde lipsescŭ motivele drepte.

Şi adecă ce este ideia de statŭ austriacŭ. Fiă-care guvernŭ în monarchiă are propria sa ideiă de statŭ. Acum este ideia de statŭ dualisticŭ, după care unŭ poporŭ sĕ fiă domnitorŭ, ér celelalte naţionalităţĭ, asuprite. In acéstă privinţă contele Taaffe are dreptate, décă a disŭ că guvernulŭ austriacŭ merge mână în mână cu guvernulŭ unguresoŭ. *In germanisare şi maghiarisare, e adevĕratŭ, că aceste două guverne mergŭ mână în mână.* (Viue aplause la Cehii tinerĭ. Dep. Vaşaty: *Par nobile fratrum*). Idea de statŭ austriacŭ se schimbă la câte unŭ şirŭ micŭ de anĭ după cum e volnicia în susŭ şi după cum suntŭ împrejurările în josŭ (Fórte bine! la Cehii tinerĭ). *Şi ea nu este altceva, decâtŭ idea persónelorŭ conducĕtóre însăşĭ.* Şi pentru că aceste persóne suntŭ contrarii naţionalităţii slave, ideia de statŭ austriacŭ nu este astădĭ altceva, decâtŭ ideia *de a germanisa naţionalitatea slavă; de a o asupri şi de a o nimici.* (Aplause la Cehii tinerĭ.)

Pretutindenĭ în lupta dintre naţionalitatea germană şi slavă vedemŭ guvernulŭ pe partea naţionaliiăţii germane. (Viue aprobărĭ la Cehii tinerĭ). Şi nicĭ atuncĭ când Austria a fostŭ dată afară cu puterea din imperiulŭ germanŭ, n'a părăsitŭ acéstă politică duşmană Slavilorŭ. (Aprobare la Cehii tinerĭ). Ea încheiă cele mai nefirescĭ alianţe cu duşmanulŭ secularŭ, alŭ imperiului. Se légă convulsivŭ de imperiulŭ germanŭ. Pune chiar esistenţa statului în jocŭ şi tóte acestea din ură curată în contra naţionalităţii slave şi din fanatismŭ germanŭ, care a înveninatŭ chiar şi cercurile cele mai înalte ale acestui imperiu. (Viue aplause la Cehii tinerĭ.)

Vorbitorulŭ arată apoi că principiulŭ egalei îndreptăţirĭ a fostŭ în totdéuna călcatŭ şi se vatămă în modulŭ celŭ mai flagrantŭ de acestŭ guvernŭ. Mai în urmă a comisŭ o asemenea vătămare ministrulŭ de justiţiă prin ordonanţa sa din 3 Februarie 1890. Nu-mĭ puteamŭ esplica la începutŭ cum a pututŭ lucra astfelŭ unŭ aristocratŭ boemŭ, unŭ membru alŭ poporului boemŭ. După ce însĕ ministrulŭ de justiţiă s'a demascatŭ ca germanŭ, mĭ-a fosfŭ clarŭ tótă procederea lui. Elŭ aparţine simplu duşmanilorŭ noştri naţionalĭ, şi lucră aşa ca ei. Căcĭ unŭ adevĕratŭ aristocratŭ boemŭ n'ar fi comisŭ nicĭ-odată o asemenea faptă în contra poporului sĕu. (Aplause la Cehii tinerĭ.) Dep. Vaşaty are dreptate, că ministrulŭ de justiţiă, ca în orĭ-ce statŭ de dreptŭ, ar fi trebuitŭ pusŭ pe *banca acusaţilorŭ,* pentru o asemenea violare de dreptŭ. *Dér Austria nu este unŭ statŭ de dreptŭ.* Austria faţă cu poporulŭ slavŭ, nu este altceva decâtŭ unŭ *statŭ de putere şi de forţă,* care îşĭ acopere actele sale de forţă în modŭ fórte miserabilŭ prin frase despre interesele statului şi unitatea statului. Nu interesulŭ de statŭ austriacŭ este, care pretinde privilegiarea limbei germane, asuprirea limbilorŭ slave, ci este vechia politică tradiţională în Austria, care mereu ţintesce la aceea, de a desnaţionalisa şi germanisa popórele negermane. (Aprobărĭ la Cehii tinerĭ). Aşadéră nu este condusă de aceiaşĭ iubire, de aceiaşĭ îngrijire, de aceiaşĭ bunăvoinţă faţă de tóte naţionalităţile din imperiu. (Aprobărĭ la Cehii tinerĭ.) Este o curată prefăcătoriă (Aplause la Cehii tinerĭ) pe câtă vreme faptele contradicŭ vorbelorŭ. Nu iubire şi nu dreptate, nu bunăvoinţă în contra poporului boemŭ şi în contra celorlalte popóre slave ale acestui imperiu, conducŭ pe ómenii de statŭ ai imperiului, ci antipatia şi duşmănia făţişă. (Aplause la Cehii tinerĭ). Am puté sĕ tragemŭ o paralelă între odinióră şi acum şi aţĭ puté sĕ înţelegeţĭ, *câtŭ de nefericită a devenitŭ patria nóstră.* Cum póte dér guvernulŭ sĕ céră dela noi vre-o încredere séu vre-unŭ sprijinŭ. *Acésta ar fi unŭ semnŭ alŭ celui mai josnicŭ servilismŭ, care sărută mâna ce'lŭ lovesce.*

(Va urma).

La starea învĕţământului în munţii apusenĭ.

Din munţii apusenĭ primimŭ încă două întimpinărĭ la articolii despre starea învĕţământului din acele părţĭ, publicaţĭ în Nrii 247, 248 şi 250 ai fóiei nóstre. Una din aceste întimpinărĭ ni o trimite d-lŭ Nicolau Todorescu, preotŭ în Feneşŭ. D-sa dice, că în Zlatna nu este salarŭ învĕţătorescŭ de 150 fl., ci numai salarŭ preoţescŭ de 336 fl., dintre carĭ 126 fl. se dau pentru propunerea religiunei la copiiĭ gr. cat. de ambe sexele, carĭ cercetéză *şcólele erariale romano-catolice din locŭ (!!)* Câtŭ pentru taxele, ce le ia protopopulŭ, acestea d-lui Todorescu nu 'i se parŭ nicĭ de cum prea marĭ, fiindŭ cu considerare la administrarea tractului, care e împreunatŭ cu multe greutăţĭ; apoi dela biserica din Bucium-Şiasa dice, că n'a luatŭ d-lŭ protopopŭ 80 fl., ci o altă sumă, pe care d-sa nu ni-o spune. De-altmintrelea astfelŭ de lucrurĭ crede d-lŭ Todorescu, că ar fi fostŭ bine sĕ nu se mai tracteze în publicŭ. Despre preotulŭ-capelanŭ din Câmpenĭ spune, că are 300 fl. salarŭ dela comună, 100 fl. din ajutorulŭ imperialŭ, ér venitele după patrafirŭ se socotescŭ în 100 fl. Celelalte puncte din întimpinarea d-lui Todorescu ni suntŭ cunoscute.

Altă întimpinare primimŭ din partea d-lui Al. Papiu din Bistra. D-sa recunósce, că învĕţământulŭ în munţii apusenĭ stă rĕu, dér causa o atribue nu lipsei de zelŭ a preoţilorŭ, ci de-o parte miseriei locuitorilorŭ, carĭ din lipsa mijlócelorŭ de traiu suntŭ siliţĭ sĕ emigreze, ér de altă parte situaţiunei resfirate a comunelorŭ, dintre carĭ unele se estindŭ pe teritoriu fórte mare, aşa, că copiiĭ din causa distanţei nu potŭ merge la şcólă. Pe lângă aceea, unele comune suntŭ fórte micĭ, aşa că nu-şĭ potŭ susţiné şcóle din causa lipsei de poporaţiune.

Acestea suntŭ în adevĕrŭ greutăţĭ marĭ; dér de-aci încă nu urméză, ca sĕ nu se întreprindă totŭ ce se póte pentru învingerea greutăţilorŭ, ér în direcţiunea acésta până acum nu ni-s'a arătatŭ sĕ se fi întreprinsŭ ceva.

Nicĭ în contra taxelorŭ prea marĭ, ce se dice, că le-arŭ lua unii protopopĭ, noi n'amŭ avé nimicŭ de disŭ, numai décă amŭ sci, că în schimbulŭ acestorŭ taxe, poporului 'i se facŭ serviile cuvenite şi 'i se aducŭ folóse neasĕmĕnatŭ mai marĭ. In tractulŭ Roşiei însĕ starea lucrurilorŭ ni-s'a indicatŭ cu totulŭ altmintrelea.

De-altfelŭ asupra acestorŭ importante cestiunĭ, ocasionalŭ vomŭ mai reveni; de-ocamdată însĕ aşteptămŭ, ca autorulŭ articulilorŭ privitorĭ la starea învĕţământului în muntii apusenĭ sĕ revină asupra cestiunei şi sĕ se pronunţe asupra întimpinărilorŭ, ce le-amŭ primitŭ până acum.

Corespondenţa „Gaz. Trans."

De lângă Tăşnadŭ, (Sĕlagiu) 14 Dec. n. 1891.

Onorată Redacţiune! Din părţile acestea ale Sĕlagiului am observatŭ în colónele „Gazetei" mame, că din când în când se aducŭ la publicitate evenimente din viéţa socială şi naţională, ce au interesŭ de obşte. Este bine aşa, pentru că numai atuncĭ ne vomŭ puté orienta de progresulŭ orĭ regresulŭ Românilorŭ peste totŭ, décă cunóscemŭ în deosebitele provincii ale acestei patrii, ce mişcare se face între noi pe tóte terenele de viéţă.

De astă-dată voescŭ şi eu a se comunica unele întêmplărĭ, pe carĭ vĕ rogŭ sĕ binevoiţĭ a-le publica în preţuita D-vóstră fóiă.

Parochia Mecentiu cu filia Giroltŭ (în protopopiatulŭ Eriului, Diecesa Gherlei) a avutŭ de preotŭ pe *Aloisiu Buteanu,* care deşi născutŭ în părţile aşa numite ungurene ale acestei diecese şi cu tóte, că „ungurenii" nu vĕdŭ bucurosŭ, ba se chiar supără décă dintre noi aşa numiţii, „Ardelenĭ", ca o escepţională raritate — adĭ nu şciu sĕ se afle vre-unulŭ — ajungŭ a fi denumiţĭ ca preoţĭ în acele părţĭ, — aicĭ în mijloculŭ nostru s'a bucuratŭ de stima şi iubirea tuturorŭ.

Elŭ a rĕmasŭ vĕduvŭ şi fără familiă, murindu-i soţia *Maria* cam înainte de acésta cu cincĭ anĭ. In primăvéra acestui anŭ a începutŭ a suferi în bólă de inimă, până când Provedinţa divină l'a scăpatŭ de tóte durerile, chiămându-lŭ la sine în 10 a lunei curente. Inmormêntarea s'a făcutŭ erĭ, în 13, cu asistenţa preoţimei tractuale şi a câtorva preoţĭ din tractulŭ vecinŭ alŭ T. Sărvadului, cu o pompă funebră ca şi care nu s'a vĕdutŭ pe aicĭ de când cu îmormêntarea soţiei sale. După sĕvêrşirea ceremoniei rituale la casa mortului din parochiă, cortegiulŭ imposantŭ a plecatŭ către Tăşnadŭ în sunetulŭ corului instrumentalŭ dela Sanmiclăuşŭ şi alŭ celui vocalŭ compusŭ din cantorii presenţĭ. Mortulŭ închisŭ într'unŭ sicriu de metalŭ fŭ dusŭ pe carulŭ funebru, trasŭ de 4 cai, alŭ societăţii de înmormêntare din Carĕi. Ajunşĭ la Tăşnadŭ, rĕmăşiţele pămêntescĭ au fostŭ aşedate într'unŭ mormêntŭ lângă osemintele soţiei sale, precum a doritŭ în viéţă

Decedatulŭ a trăitŭ 43 de anĭ şi a dusŭ o viéţă retrasă, dér a fostŭ bunŭ economŭ, câştigându-şĭ avere frumósă, încâtŭ era unulŭ dintre cei mai avuţĭ preoţĭ în părţile acestea. Ne-avêndŭ familiă, elŭ şi-a testatŭ tótă averea spre scopurĭ filantropice.

Ca sĕ servéscă de unŭ bunŭ îndemnŭ şi pentru alţii, pe carĭ, după sîrguinţă şi cruţare, Dumnedeu i-a dăruitŭ cu averĭ materiale, voiu aminţi pe scurtŭ şi ultimele sale disposiţiunĭ.

Averea sa a fostŭ comună cu a soţiei sale, care asemenea şi-a fostŭ testatŭ a ei parte spre scopurĭ de binefacere. Combinândŭ ambele părţĭ, urméză testaţiunea: O casă frumósă cu şură şi grădină de 2 jugĕre în Mecentiu, ce valoréză 1600 fl., bisericei, ér 1500 fl., în contracte, ca fondŭ pentru sistemisarea salarului învĕţătorescŭ din parochia sa, unde a servitŭ 16 anĭ ca preotŭ. Filiei Giroltŭ 22 jugĕre de pămêntŭ, ce se află în hotarulŭ acelei comune, în valóre de 2000 fl. ca fondŭ bisericescŭ. Bisericei de Căcaşiŭ 15 jugĕre pămêntŭ în hotarulŭ comunei, ce valoréză 1500 fl., Bisericei din Tăşnadŭ, partea jumĕtate din o casă de acolo, în preţŭ de 1500 fl. Ca fundaţiune pentru unŭ studentŭ la gimnasiu 1000 fl. Două acţiunĭ dela „Silvania" pentru slujbe. Spese de înmormêntare 800 fl., ér pe cei ce l'a îngrijitŭ asemenea i-a provĕdutŭ onestŭ.

Étă o avere de peste nouĕ mii fl., dăruită spre scopurĭ culturalĭ naţionale! Dumnedeu sĕ aşede aceste suflete nobile în lăcaşulŭ fericirei eterne, ér pomenirea lorŭ în vecĭ sĕ fiă între noi!

Mai de cu tómnă amŭ cetitŭ o corespondenţă, ce s'a publicatŭ în „Gazetă", paremi-se nr. 234, subscrisă de pseudonimulŭ „Absentulŭ". Corespondentulŭ anonimŭ se încércă a dovedi, că în tractulŭ protopopescŭ alŭ T. Sărvadului preoţimea ar trăi în împărechierĭ, că protopopulŭ şi că unii ar întreţiné o mare pretiniă cu străinii, încâtŭ la conferenţele preoţescĭ tractuale, despre carĭ érăşĭ afirmă, că suntŭ „sgomotóse", s'ar presenta şi străinĭ, în urma cărorŭ abnormităţĭ, suferŭ interesele nóstre publice.

Amŭ cercatŭ a mĕ convinge despre adevĕrŭ şi trebue sĕ mărturisescŭ, că numai două lucrurĭ suntŭ adevĕrate: unulŭ privitorŭ la gratularea episcopului latin Schlauch unde într'adevĕrŭ, nu au fostŭ de faţă toţĭ preoţii din tractŭ; alŭ doilea că cu ocasiunea ţinerei conferinţelorŭ preoţescĭ din acestŭ tractŭ, numai la prândulŭ ce l'a datŭ preotulu din Pirnŭ au fostŭ de faţă, adĭ-primăvéră, şi străinĭ anume: unŭ catolicŭ, care a figurat şi ca curatorŭ alŭ bisericei gr. cat. în vreo doi anĭ (!!) unŭ calvinŭ şi doi jidanĭ. Alt când şi alt-unde aşa ceva nu s'a întêmplatŭ. Aceştia au fostŭ învitaţĭ prin gazda casei.

La aceste două împrejurărĭ este a se reduce întregŭ cuprinsulŭ corespon-ţei amintite. Veritas.

Telegramele „Gaz. Trans."

(Serviciulŭ biuroului de cor. din Pesta.)

Budapesta, 20 Decemvre. Duelulŭ între Fejérváry şi Ugron a avutŭ locŭ adĭ la amiadĭ la 12 óre în casarma Franciscŭ Iosifŭ. După ce două schimburĭ de glónţe, la distanţă de 25 de paşĭ, au fostŭ fără resultatŭ, urmă unŭ duelŭ cu sabia, la care Fejerváry a fostŭ uşorŭ rănitŭ la braţŭ, ér Ugron totŭ acolo a fostŭ rănitŭ greu. Deórece medicii constatară incapabilitatea de luptă a lui Ugron, secundanţii declarară că duelulŭ e terminatŭ. Adversarii se împăcară.

DIVERSE.

De ce nu-i trebuia Evei o slujnică? S'a reproşatŭ de multe orĭ femeiei, că pretinde sĕ fiă servită, şi în asemenea ocasiunĭ, s'a pusŭ întrebarea, décă Eva avea şi dênsa o nevoiă de slujnică. La chestia acésta, o americană dă următorulŭ rĕspunsŭ în diarulŭ „Nev-York-World": „Nu, Eva n'avea voiă de slujnică. Adam n'o punea nicĭodată sĕ-i cóse ciorapii, nicĭ-odată nu o rugă sĕ-i cóse unŭ nasture. De asemenea nu-i venia în gândŭ sĕ se aşede sĕ cetéscă jurnalele până séra şi apoi sĕ strige: — Cum, nu e încă gata mâncarea, draga mea Evă? Singurŭ punea cazanulŭ la focŭ, curăţia cartofii, mulgea vaca şi dădea de mâncare la pasĕrĭ. Nicĭ-odată n'aducea la mésă o duzină de prietinĭ, când în casă nu se găsia o bucată de pâne. Nicĭ-odată nu rĕmânea în cârciumă până la unu nóptea, şi când se culca, nu arunca frunza de smochinŭ aşa ca a doua di sĕ n'o mai pótă găsi. Cu unŭ cuvêntŭ, elŭ nu credea, că femeia e făcută sĕ-lŭ servéscă şi nu găsia mai josŭ de demnitatea lui de a ajuta pe nevasta sa în menagiu. Étă de ce Eva n'avea trebuinţă sĕ-şĭ ţie o servitóre!"

Cursulŭ la bursa din Viena

din 19 Decemvre a. c. 1891

Renta de aurŭ $4^0/_0$	105.45
Renta de hârtiă $5^0/_0$	101.05
Imprumutulŭ căilorŭ ferate ungare aurŭ	117.—
dto argintŭ	98.60
Galbenĭ împĕrătescĭ	5.60
Napoleon-d'orĭ	$9.36^2/_2$
Mărcĭ 100 împ. germane	58.02
Londra 10 Livres sterlinge	117.90

Proprietarŭ:
Dr. Aurel Mureşianu.
Redactorŭ responsabilŭ interimalŭ:
Gregoriu Maiorŭ.

Cursulu pieței Brașovŭ

din 20 Decemvre st. n. 1891

	Cump.		Vênd.
Bancnote românescĭ	9.28	Vênd.	9.32
Argintŭ românescŭ	9.22	„	9.27
Napoleon-d'orĭ	9.31	„	9.36
Lire turcescĭ	10.58	„	10.63
Imperialĭ	9.58	„	9.63
Galbinĭ	5.45	„	5.50
Scrisurĭ funciare ...			
Ruble rusescĭ	114.	„	115.
Mărcĭ germane	57.50	„	57.90

Numere singuratice din „Gazeta Transilvaniei“ à 5 cr. se potŭ cumpĕra în librăria N. Ciurcu.

Tipografia A. MUREȘIANU, Brașovŭ.